

**Carta Europèa des Lengües Regionaus o Minoritàries
4au Rapòrt deth Comitad d'Expèrts sus eth compliment des
compromesi d'Españha**

Article 12 - Activitats e servicis culturaus

Article 13 - Vida economica e sociau

Xavier Lamuela, Santiago de Compostela, junh 2017

Esquema dera presentacion:

- Entà cada compromés: era evaluacion deth Comitad d'Expèrts (*4ICEE 2015*) e comentaris eventuaus damb informacions de d'outes hònts, especiaument eth rapòrt de politica lingüística dera Generalitat de Catalonha entath 2015 (*IPLGC 2015*) e es enquèstes d'usatges lingüistics (*EULP*) des ans 2008 e 2013.
- Sintèsi des evaluacions deth Comitad d'Expèrts entà cada article.
- Comentaris generaus sus eth compliment de cada article.
- Comentari generau sus eth compliment deth conjunt des dus articles.

**Evaluacion deth Comitad d'Expèrts deth compliment der *Article*
*12. Activitats e equipaments culturaus***

1.a) promòir era expression e es iniciatiues pròpies as lengües regionaus o minoritàries, e afavorir es diuèrsi mejans d'accès as òbres produsides en aquestes lengües;

“Segon eth quatau rapòrt periodic, eth Conselh Generau d'Aran a organizat concorsi literaris a toti es nivèus. Tanben a mantengut ua assignacion entà libres en aranés enes escòles e es bibliotèques. Era bibliotèca publica de Vielha [...] dauric er Espaci Culturau Aran-Occitània en 2013. Totun, non i a informacion sus activitats en domenis diferents deth literari.” (*4ICEE 2015*: § 841)

“Eth Comitad d'Expèrts considèra com parciaument complit aquest compromés.” (*4ICEE 2015*: § 842)

Comentaris:

- Er *Informe de política lingüística 2015* dera Generalitat de Catalonha da informacions sus activitats culturaus promoigudes peth Conselh Generau d'Aran (*IPLGC 2015*: 115-116).
- Posteriorament ara elaboracion deth quatau rapòrt deth Comitè d'Expèrts, era Generalitat de Catalonha a lançat era iniciatiua *Kastanya.cat* de promocion der usatge deth catalan e der occitan ena produccion musicau, damb programes en *Lleida TV* e un concèrt anuau. Ena edicion deth 2016 participèren 13 formacions catalanes e 5 d'occitanes (*Jornalet*, 25, 6, 2017 <http://www.jornalet.com/8620>). Actuaument s'organize era edicion de 2017.

http://llengua.gencat.cat/ca/serveis/informacio_i_difusio/accions_sensibilitzacio/kastanya.cat [25/06/2017]

b) afavorir es diuèrsi mejans d'accès en d'autes lengües as òbres des lengües regionaus o minoritàries, en tot ajudar e desvolopar es activitats d'arrevirada, de doblatge, de pòstsincronizacion e de jostitolatge;

“Segon eth quatau rapòrt periodic, deth 2011 ençà, era Mòstra de Cinèma Occitan jostitole es produccions en catalan, per mor de hèr a arribar er eveniment a tot Catalonha. Eth Conselh Generau d'Aran organizèc eth 12au Seminari Occitano-Catalan, a on se presentèc un diccionari catalan-occitan.

Eth Comitad d'Expèrts considèrè com complit aquest compromés.”
(*4ICEE 2015*: §§ 844 e 845)

Comentari:

- Non existís un programa de traduccion d'òbres occitanes en catalan o en espanhòl, que semble era condicion necessària entà considerar eth compromés com complit. Totun, i a iniciatiues privades de traduccion o de produccion d'antologies. Se pòt veir era referéncia dera bibliografia occitana que difon eth Centre de Documentacion dera Direccion Generau de Politica Linguistica dera Generalitat de Catalonha, que tanben mòstre un panorama pro satisfasent dera edicion en aranés:

<http://llengua.gencat.cat/permalink/01f54d0f-5380-11e4-8f3f-000c29cdf219> [25/06/2017]

c) afavorir er accès des lengües regionaus o minoritàries a òbres produsides en d'autes lengües, en tot ajudar e desvolopar es activitats d'arrevirada, de pòstsincronizacion e de jostitolatge;

“Segon era informacion procurada en quatau rapòrt periodic, s'a hèt era traduccion aranesa de diuèrses òbres literàries.

En se basar sus aguesta informacion, eth Comitad d'Expèrts arthenh era conclusion qu'eth compromés se complís parciaument.” (*4ICEE 2015*: §§ 847 e 848)

– Era evaluacion deth Comitad d'Expèrts e eth mèn comentari son es madeishi entàs tres compromesi següents:

d) velhar per qu'es organismes encargadi d'empréner o de sostier diuèrses formes d'activitats culturaus, intègren en ua mesura avienta, era coneishença e era practica des lengües e des cultures regionaus o minoritàries enes operacions a on an era iniciatiua o balhen eth sòn supòrt;

e) a favorir era metuda a disposicion des organismes encargadi d'empréner o de sostier activitats culturaus d'un personau que domine era lengua regionau o minoritària, ath delà dera/des lengua/ües dera rèsta dera poblacion;

f) afavorir era participacion dirècta, en çò que tanh as equipaments e as programes d'activitats culturaus, de representants des parlants dera lengua regionau o minoritària;

En non auer recebut cap d'informacion sus eth compliment d'aguesti compromesi en quatau rapòrt periodic, eth Comitad d'Expèrts non ei en situacion de dar conclusions. (*4ICEE 2015*: §§ 850, 851, 853, 854 e 856)

Comentari a 1.d, 1.e e 1.f:

- Non semble que i age era cultura de préner iniciatiues d'intervencion culturau ath delà des activitats concebudes especificament entara promocion deth catalan o der occitan.

g) promòir e/o facilitar era creacion d'un o mès organismes encargadi d'amassar, de recéber en depòsit e de presentar o publicar es òbres produsides en lengües regionaus o minoritàries;

“Segon eth quatau rapòrt periodic, totes es publicacions en catalan o en occitan s'envien tara Bibliotèca de Catalonha.

Eth Comitad d'Expèrts considèra com complit aquest compromés.”
(*4ICEE 2015*: §§ 858 e 859)

h) crear e/o promòir e finançar servicis de traduccion e de recèrca terminologica ara enguarda, principaument, de mantier e de desvolopar en cada lengua regionau o minoritària ua terminologia administratiua, comerciau, economica, sociau, tecnologica o juridica avienta.

“Segon era informacion complementària recebuda des autoritats catalanes, eth Decrèt 12/2014, de gèr deth 2014, da ar Institut d’Estudis Aranesi eth caractèr d’Acadèmia e d’autoritat lingüistica der aranés. Com tau, tanben serà responsable dera recèrca terminologica. Eth Centre de Terminologia dera Lengua Catalana (TERMCAT) tanben promò eth desvolopament e era difusion des naus mots tecnologics.

Eth Comitè d’Expèrts celèbre aguest progrès e demore mès informacion sus er Institut d’Estudis Aranesi en rapòrt que ven.”
(*4ICEE 2015*: §§ 861 e 862)

Comentari:

- Er Institut d'Estudis Aranesi non arreconeish era autoritat deth Congrès Permanent dera Lengua Occitana, era institucion occitana responsabla dera nòrma linguistica que reünís eth nivèu mès naut de consens e de supòrt des autoritats e des ciutadans occitans francesi (*cf. 4ICEE 2015: § 893*). Aquest hèt compromet era eficacitat tecnica der Institut d'Estudis Aranesi e es possibilitats de colaboracion transfronterèra des autoritats catalanes e araneses.

2. En çò que tanh a d'auti territòris a part d'aqueri a on es lengües regionaus o minoritàries son parlades tradicionaument, es Parts se comprometen a autorizar, a promòir e/o a preveir, s'eth nombre de parlants d'ua lengua regionau o minoritària ac justifique, activitats o equipaments culturaus avienti, cossent damb eth paragraf precedent.

“Segon eth quatau rapòrt peridic, era ciutat de Lhèida acuelh nombroses iniciatiues culturaus relatiues ar occitan. Era Universitat Autonòma de Barcelona celèbre cada mes de mai ua sèria de conferéncias sus era lengua, era literatura e era cultura occitanes, ath delà de lotjar er Archiu Occitan.

Eth Comitad d'Expèrts considèrè com complit aquest compromés.”
(*4ICEE 2015*: §§ 864 e 865)

3. Es Parts se comprometen, laguens dera sua politica culturau en estrangèr, a balhar ua plaça apropiada as lengües regionaus o minoritàries e ara cultura qu'exprimissen.

“Segon eth quatau rapòrt periodic, ena 7au edicion dera Mòstra deth Cinèma Occitan, eth nombre d'endrets d'exibicion pugèc tà 19, e reünic a mès de mil espectadors enes diferents regions de lengua occitana (en Catalonha, en França e en Itàlia). A mès, s'an hèt en estrangèr concèrts e pèces de teatre relatius ara lengua e era cultura d'Aran.

Eth Comitad d'Expèrts considèrè qu'aguest compromés encara se complís.” (*4ICEE 2015*: §§ 867 e 868)

**Evaluacion deth Comitad d'Expèrts deth compliment der *Article*
*13. Vida economica e sociau***

1.d) facilitar e/o promòir per d'auti mejans at delà des nomentadi anteriorament er usatge des lengües regionaus o minoritàries.

870. “Segon eth quatau rapòrt periodic, er article 26 dera Lei 35/2010, der occitan, aranés en Aran, establís mesures a fin de promòir er aranés en domeni socioeconomic [...].

Eth Comitad d'Expèrts considèrè com formaument complit aguest compromés e solicite mès informacion sus era aplicacion dera lei.”
(*4ICEE 2015*: §§ 867 e 868)

Comentari:

- Non è cap d'informacion sus possibles iniciatiues des autoritats entà complir aguest compromés.

– Era evaluacion deth Comitad d'Expèrts e eth mèn comentari son es madeishi entàs dus compromesi següents:

2.a) definir, mejançant es sues reglamentacions financères e bancàries, modalitats que permeten, en condicions compatibles damb es abituds comerciaus, er emplec des lengües regionaus o minoritàries ena redaccion d'ordes de pagament (chècs, letres de cambi, etc.) o d'auti documents financèrs, o, s'ei eth cas, velhar pera aplicacion d'aguest procès.

b) enes sectors economics e sociaus que depenen dirèctament deth sòn contròl (sector public), realizar accions que promòiguen er emplec des lengües regionaus o minoritàries;

Non s'a procurat cap d'informacion en quatau rapòrt periodic sus aguesti compromesi e eth Comitad d'Expèrts non ei en situacion de formular conclusions. (*4ICEE 2015*: §§ 873 e 874)

Comentari:

- Non è cap d'informacion sus possibles iniciatiues des autoritats entà complir aguest compromés.

c) velhar per qu'es equipaments sociaus coma es espitaus, es locaus de retirats, es residéncias aufrissen era possibilitat de recéber e de suenhar ena sua lengua as parlants d'ua lengua regionau o minoritària qu'agen de besonh aguesti suenhs per rason de salut, d'edat o per d'outes rasons;

“Segon eth quatau rapòrt periodic, era senhalizacion der Espitau d'Aran ei en aranés. Aguest espitau emplegue tanben formularis en aranés. Totun, non i a cap d'informacion relatiua a s'eth personau sanitari parle aranés e se d'auti servicis sociaus [...] l'empleguen.

Eth Comitad d'Expèrts non ei en situacion de formular ua conclusion sus eth compliment d'aguest compromés.” (*4ICEE 2015*: §§ 879 e 880)

Comentaris:

- Eth “Servici Aranés de Benèster e Salut” ena pagina deth Conselh Generau d’Aran non balhe era opcion de lengua e ei presentat en catalan (<http://www.conselharan.org> [18/06/2017]).
- En realitat, es pacients s’adaptan ara lengua deth personau sanitari e d’assisténcia. Era enquèsta d’usatges lingüistics de (*EULP 2013*: 175 e 176) balhe aquestes dades d’usatge des lengües damb eth personau sanitari:

aranés	catalan	espanhòl	aranés e catalan o espanhòl
—	800	4.780	630
—	9,46%	56,46%	7,45%

(—: non significatiu)

d) velhar, damb es mejans mès avients, per qu'es consignes de seguretat siguen atau madeish redigides enes lengües regionaus o minoritàries;

“Non s'a procurat cap d'informacion en quatau rapòrt periodic.

Eth Comitad d'Expèrts non ei en situacion de formular ua conclusion ath respècte d'aguest compromés.” (*4ICEE 2015*: §§ 882 e 883)

Comentari:

- Es autoritats non s'ocupen d'aguest compromés.

e) hèr accessibles enes lengües regionaus o minoritàries es informacions balhades pes autoritats competentes que hèsqen referéncia as drets des consumidors.

“En quatau rapòrt periodic, es autoritats se referissen ar article 26 dera Lei 35/2010, der occitan, aranés en Aran, qu’establís obligacions lingüistiques entà garantir que se complisquen es drets lingüistics des consumidors e usatgèrs. Totun, aquest compromés se referís ara informacion ath consumidor fornida en aranés.

Eth Comitatz d’Expèrts manten era sua conclusion anteriora qu’aquest compromés se complís formaument e solicite as autoritats que procuren informacion més especifica.” (*4ICEE 2015*: §§ 885 e 886)

Comentari:

- Es autoritats non s’ocupen d’aquest compromés.

Sintèsi relatiua ar article 12:

- Ath respècte d'1.a: i a ua promocion sensibla dera produccion culturau en occitan.
- Ath respècte d'1.b: non existís un programa de traduccion d'òbres occitanes en catalan o en espanhòl.
- Ath respècte d'1.c: i a ua activitat limitada de traduccion d'òbres literàries en aranés, mès sense programacion.
- Ath respècte d'1.d, 1.e e 1.f: manque era sensibilitat necessària entà complir es compromesi.
- Ath respècte d'1.g: se hè eth trebalh d'amassar es òbres produsides en occitan.

- Ath respècte d'1.h: non se hè d'ua manèra sistematica ne significatiua eth trebalh d'elaboracion dera lengua e de produccion terminologica. S'er Institut d'Estudis Aranesi non arreconeish era autoritat deth Congrès Permanent dera Lengua Occitana, aguest trebalh ei seriosament compromés.
- Ath respècte de 2: en Catalonha existís activitats culturaus relatiues ar occitan. Er Estat espanhòl non hè arren.
- Ath respècte de 3: es autoritats catalanes hèn quauquarren entà hèr present er occitan en acivitats realizades en estrangèr. Er Estat espanhòl non hè arren.

Comentaris generaus relatiu ar article 12:

- As nivèus locau aranés e regionau catalan i a fòrça iniciatiues positiues en domeni culturau, mès sense era organizacion d'ua politica culturau de conjunt.
- En domeni dera elaboracion lingüística, era politica erronèa de blocar era collaboracion damb es institucions franceses ei desastrosa.

Sintèsi relatiua ar article 13:

- Ath respècte de toti es compromesi comprenudi en article 13: non existís cap d'indici qu'es autoritats catalanes e araneses se n'ocupen.

Comentari generau relatiu ar article 13:

- Non i a ua aplicacion dera Lei 35/2010, der occitan, aranés en Aran, en aquest domeni. Eth rapòrt de politica linguistica dera Generalitat de Catalonha nomena 60.000 € transferidi ath Conselh Generau d'Aran “entà eth desplegament dera lei” (*IPLGC 2015*: 134), mès ena part referida ar occitan (ps. 107-118), non figure cap d'activitat de promocion d'aguesta lengua en domeni socioeconomic.

Comentari generau relatiu ath conjunt des articles 12 e 13:

- I a un contrast manifèst entre ua politica culturau non organizada mè s actiua e era politica relatiua ath domeni socioeconomic, qu'ei de hèt inexistentia. I cau veir ua concepcion folclorica dera lengua occitana qu'amie a ua politica lingüistica qu'ignòre es drets des ciutadans a participar ara activitat sociau en tot emplegar era sua lengua.